

birati. Od tod pa pride, da v splošnji oliki žali-bog hudo zaostajajo, da pravna in verska zavest čedalje bolj slabi, da svoje gospodarstvo slabo oskrbljujejo, in da vidno hira ljudsko blagostanje.

Zarad teh slabih pravnih in verskih nasledkov izročilo je 97 v slovenskih okrajih podučevajočih katehetov 11. marca 1878 deželnemu šolskemu svetu v temeljno prošnjo, da bi učiteljem zaukazal otroke podučevati na podlagi njih slovenskega maternega jezika, ta jezik do petega leta rabiti, otroke vaditi, da zamorejo svoje misli pismeno v svojem maternem jeziku izraziti, in še le v zadnjih treh letih nemščino kot učni jezik rabiti. Teh 97 katehetov se sklicuje na to, da jim je pri sedanjih razmerah nemogoče, krščanski nauk uspešno podučevati, ker otroci slovenskega katekizma ne znajo brati, nemškega pa ne umejo ne. Dasi je knezoškofjski ordinarijat krški toplo priporočal to prošnjo, sta jo vendar le deželni šolski svet in c. k. naučno ministerstvo, do katerega se je bila vložila pritožba, zavrgla, in se je ministerstvo pri tem sklicevalo na avstrijsko šolstvo pred l. 1848 (!), ko so bile vse obstoječe šole večidel nemške, ter je slovenski duhovščini priporočalo, naj nikar ne moti obstoječega reda.

Gledé na te, duhu in jasni določbi ljudske šolske postave in državnih osnovnih postav nasprotujoče razmere ljudskega šolstva v slovenskih delih Koroške drznejo si podpisani prevzvišenega gosp. naučnega ministra vprašati:

1. Ali mu je znano, da za 120.000 Slovencev, ki skupno prebivajo na južnem Koroškem, ni ne jedne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom, in da od 157 v slovenskih okrajih podučevajočih ljudskih učiteljev njih 53 slovenskega jezika ni čisto nič zmožnih, ostali pa znajo le nekoliko slovenski govoriti?

2. So mu li znani slabi nasledki tega materni jezik čisto prezirajočega podučevanja, ki zavira duševni napredek, zadušuje versko-nravni čut, in podira ljudsko blagostanje med slovenskim prebivalstvom na Koroškem?

3. Hoče li skrbeti, da bo ljudska šola tudi za koroške Slovence spolnovala svoj naravni, v ljudskih šolskih postavah odločeni namen, in da se bodo za ljudske šole po slovenskih okrajih koroških nastavljal le taki učitelji in šolski nadzorniki, ki so slovenskega jezika v besedi in pisavi zmožni?

Gospodarske stvari.

Konjerejsko društvo Štajersko.

Dvoje društev je, ki močno in očitno tudi srečno vpliva na povzdigo gospodarstva na Štajerskem. Prvo je kmetijska družba štajerska, drugo pa konjerejsko društvo štajersko. Slovencem osorno sovražno ni nobeno. Oboje dobiva državne, de-

želske in pogosto tudi okrajne podpore; tedaj doplačujemo tudi Slovenci. Sami osnovati si takšnih društev ne moremo, s kranjskimi združiti se ne kaže, tedaj je svetovati, da se Slovenci povsod za delovanje omenjenih dveh društev zanimamo in v spodnjem Štajerskem pristopimo v tolikem številu, da odločujemo. Toda v tej reči spregovorimo še drugokrat podrobneje. Denes poročamo o konjerejskem društvu in njegovem obnem zboru v Gradci dne 18. januarja t. l.

Navzočih bilo je mnogo konjerejcev, katere je predsednik g. plem. Haupt v primernem nagovoru pozdravil. Račun kaže, da je l. 1881 ostalo v blagajnici 540 gl. Dobodkov bo letos 6800 gl. in blizu toliko stroškov. Na premiranje prignalo se je lani 784 konj. Kde bi se naj letos vršilo premiranje, to še ni določeno. Nasvetuje se: Radgona, Ljutomer, Ptuj, Žavec in Brežice. Kot distriktni predstojniki izvoljeni so: za Lipnico g. M. Holzer, za Ljutomer g. Jožef Steyer, za Žavec g. Jožef Lenko pri sv. Petru, za Sv. Jurij g. Štef. Plansteiner v Krajnci. Srebrno društveno svetinjo prisojeno dobil je g. Fr. Premr plem. Premerstein, ces. kr. okrajni glavar Ptujski, bronasto svetinjo: g. Fr. Cukula v Gomilskem; priznalno diplomo: g. Jož. Lenko pri sv. Petru; kot vrli konjerejci zapisani so gospodje: Anton Jan v Skalab, Jož. Gril in Jan Bezjak pri sv. Andraži, Jožef Jelen pri št. Ilji, in Martin Tamše. Zbrani društveniki naročijo ravnateljstvu, naj se potegne za to, da deželni zbor zopet imenuje koga za živinozdravnika v Gornjem gradu in da se ohrani podkovaška šola v Gradci. Glavarški okraj Brežiški pripisal je se V. konjerejskemu okolišu. Vsled tega bodo tamošnje konje in konjerejstvo ocenjevali po pravilih za težke uprežne konje. Naposled je še prosil g. predsednik, naj društveniki skrbijo, da bodo gospodarji z dragimi žrebeci varčno ravnali in lepih kobil plemenskih ne inam prodavali.

Kako Amerikanci iz suhe ilovice opeko delajo.

Nakoplje se ilovica, bodi si na novo iz zemlje ali pa že iz napravljenih kupov, se premele in preseje skozi primerno sito in tako vseh tujih stvari, zlasti drobnih kamečkov očisti. Kamenčki opeko našo narejeno zelo kvarijo, ker že žgano opeko pri prvi priložnosti razženejo. V hladilnični preši ali vodeni preši se potem ilovična moka v podobo opeke v trdo stvar stisne.

Pri tem delu odpade potreba prostora za sušenje narejene opeke in vrh tega se more opeka prešati po zimi in po letu brez ozira na letni čas in vreme brez vsega prestanka. Vrh tega se pa še pri žganju prešane opeke mnogo drv prihrani.

Tako suho narejena opeka je prav trda in trdna. Tudi ne poka in ne od zvonaj na znotraj ne razpada. Taka opeka se more nežgana v nastropje visoka poslopja pozidati, če je jim bila

podlaga iz kamena položena. Žgana pa je dosti boljše od navadne opeke. Zidarju pa je treba vedeti, da je taka opeka težja in manj luknjičasta, da se zna potem ravnavati.

Vojska mišim.

Letošnja rahla zima je tem škodljivcem zelo ugodna. Zato je jim treba povsodi tam, kjer se v večem številu prikažejo, vojsko napovedati. Le skupno delovanje vseh sosesk, kjer se ti škodljivci prikažejo, more jim do živega priti. Zato je treba vse žile napeti, da se ti pogubni glodavci vgonobijo, naj se pobijajo, voda v luknje naliva, z zemeljskim svedrom ali hmelnim železnim kolom luknje v zemljo narejajo, v ktere potem mišaki pocepajo, ali naj se fosforovi ali stribinovi svalki rabijo, se vé da, z vso potrebno sprevidnostjo, da druge koristne živali ali celo ljudje škode ne trpijo, s kratko besedo, naj se vse počne, da se tem škodljivcem do živega pride. Naj nihdo ne misli in se zanaša, češ, bode že mraz, mokrota in megla miši pokončala, vsak naj se vzdigne proti ljutemu sovražniku s krikom: „Smrt mišim!“

Repa konjem.

Kakor krompir, tudi repa ni konjem kaj pridna krma. Za vprežne vole je pa repa dobra krma, zlasti, kadar se poleg repe volom še zadosti krepke krme v primerni množini poklada.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slovenci od g. prof. Šumana.) V 2. številu „Slov. Gosp.“ se je pri tiskarji vrinola pomota, da je bil Popovič rojen 5. februarja 1705. Krstna knjiga v Vojniku poroča tako: „V februarju 1705, devetega je bil krščen Janez Žiga, zakonski sin očeta Antona Popoviča in žene njegove Marice. Botra sta bila presvitli gospod grof Janez Žiga Schrattenpach in Neža Rupnica, udova, (Pozikar), tukajšnji kaplan.“ — Kdor se hoče osvedočiti, da je Pop. v istini rojen v Arclinn, vesnici oddaljenej blizu $\frac{1}{4}$ ure od Vojnika, naj pogleda dotična poročila v Schmutz-ovej knjigi: „Hist. topogr. Lex. v. Steyermark“ pa „Biograph. Nachr.“, koje je spisal Winklern. Izvedel bo tam tudi, da so se sodnijska opravila, pripadajoča grajščini Arclinskeje, opravljala v Zalogu pri Žalcu, in da je bil ravno v tej dobi lastnik Zaloga grof Schrattenpach. Da je Štefan Modrinjak umrl 8. okt. 1827, priča župnijska matica pri sv. Miklavžu. Isto tako priča za 7. febr. za smrti den Volkmerjev župnijska matica pri sv. Vrbanu. „Vedež“ je bil prvokrat natisnjen l. 1838. Na čelu knjižice, tiskane v bohoričici, berem: Novi vedež za smeh ino časkratenje Slovencev. V Gradci natisnili A. Lejkamovi nasledniki 1838. Na 3. in 4. str. je „opomin“. Na strani 97 in 98 je: „Erklärung einiger Lokalismen . . .“ pa

kazavec“. V mojej knjižici, koje mi je podaril č. g. Miha Lendovšek, manjkajo listi od str. 30 do 43. — Drugi natis, tudi v bohoričici, ima takovo čelo: „Novi vedež za smeh in časkratenje Slovencev. Drugi pobolšan ino povečani natis V Gradci natisnjen s Tancеровimi pismenkami“. 96 strani. Letnice nikjer ni videti. Drugi natis ima menje soli, ko prvi. — G. Matevž Subač, cand. prof. na Dunaji, pa brani rokopis rajnega Jakoba Košarja: „Ti novi vedež. En časkratež za Slovence“. Rokopis je poln ne samo soli, nego tudi „prpra“. Čisto spodaj stoji z malimi črkami zapisano: „Dober mož“, t. j. — Gutmann. Več po priliki v Kresu.“ Dr. Jožef Pajek.

Iz ptujskega okraja. (Okrajni šolski svet.) Bralcem „Slov. Gosp.“ je znano, ka so tako zvani liberalci dne 27. septembra mesca lanskega leta iz skupščine okr. zastopa pobegli, ker so videli, da so v manjini, in zato ne bodo mogli pri volitvi zmagati in spraviti v okrajni šolski svet onih, koje so nameravali. Imeli so namreč na rovaži tri dohtarje: Mihaliča, Breznika in Strafello, dalje na steklo hujskanje vedno pripravnega Piska in „Ehrengabe“ po našem Judažgroš — Ferka; tedaj najnevarneje sovražnike našega jezika in ljudstva. Navajeni le samo zapovedavati in kmetski stan strahovati, moral njim je pobeg sicer svojevoljen itak srce stiskavati, kajti eden izmed njih ni se mogel zdržati ter je prav neotesano razžalil naše odlične deželne posestnike kričajoč: Os pauern plaibe paj enkre pfflug. Ker naših takrat ni bilo v dovoljnem številu navzočih, morali so se tudi oni raziti in za mesec dni zopet svoja opravila zapustiti in se skupiti, in takrat njih trud in požrtvovanje ni bilo zapostoj. Gospodje „liberalci“ so sicer zopet pobrali svoja šila, fegže in kopita in se zagrozili, ka bodo se, sam večni Bog vé, kam vse, pritožili, in da se pre mora vse zavreči, kar goder bo se brez njih sklenolo.

In res napisal je g. dr. Mihalič dolgo, dolgo proti g. načelniku in celej narodnej stranki kaj sovražno tožbo, koje je podpisal se veda tudi sladki očko Kaiser in od Slovencev v okrajni zastop zvoljena po sili nemčurčeka Vojsk in Šoštarič. Ali v Gradci se je ta, prek in prek strastna pritožba pod klop vrgla, in s tem obveljalo je vse, kar je narodna stranka samostojno sklenila. Kaj se imamo iz tega naučiti? Odgovor: Prvič naj le vselej vsi našinci pridejo k seji in naj nijeden nikoli ne izostane, kajti če to storimo, onda bomo tudi brez onih mogli postavno sklepati, to je, kar sklenemo bo obveljalo, če se oni tudi na glavo postavijo. Kmetski glas velja v skupščini ravno toliko kakor postavim Strafelov, nič več pa nič manje, in če je 21 narodnjakov navzočih, se beguncem lahkega srca reče: srečen pot! Drugič, da bodo se svetlemu cesarju vselej zvestim Slovencev vse pravice pripoznale, koje goder uživajo drugi narodi našega cesarstva; tako je po pravem in to je tudi stalna volja cesarjeva. Tret-